

Bijlage 8: Notitie aanvullende gegevens

- A. Notitie aanvullende gegevens van 19 januari 2023
- B. Notitie aanvullende gegevens II van 14 maart 2023

Bosch & van Rijn
experts in duurzame energie

Titel Notitie aanvullende gegevens aanvraag soortenbescherming
Provincie Utrecht – Windturbines Rijnenburg en Reijerscop

Datum 19-01-2023

Zaaknr: Z2022-00000282

Auteur 5.1.2e (Bosch & van Rijn)
5.1.2e (Waardenburg Ecology)

Aanleiding

Op 28 juli 2022 is een ontheffingsverzoek ten behoeve van een windpark binnen de polders Rijnenburg en Reijerscop, direct ten zuidwesten van verkeersknooppunt Oudenrijn. Het plan voorziet in de realisatie van een windpark bestaande uit vier windturbines met toebehoren. Het betreft een aanvraag voor een ontheffing Wet natuurbescherming (Wnb) zoals bedoeld in artikel 3.3 lid 1 en artikel 3.8 lid 1 van de Wet natuurbescherming.

Op 21 november 2022 heeft provincie Utrecht een verzoek tot aanvullingen per mail/brief verzonden. In dit verzoek staat beschreven dat enkele gegevens ontbreken om de aanvraag goed te kunnen beoordelen.

Op 5 december 2022 is door Bosch & van Rijn een verzoek om uitstel van het aanleveren van aanvullende gegevens gevraagd. Provincie Utrecht heeft dit verzoek ingewilligd, waardoor de einddatum van aanleveren van de aanvullende gegevens op 13 februari is.

In voorliggende notitie wordt een reactie gegeven op het verzoek tot aanvullingen van de provincie Utrecht. N.a.v. het verzoek tot aanvulling en de voorliggende reactie hierop is tevens een hernieuwde versie van het Activiteitenplan opgesteld.

Beantwoording verzoek om aanvullingen

1. De aanvraag

Verzoek Provincie Utrecht:

U vraagt een ontheffing aan voor 75 vogelsoorten. Niet alle vogelsoorten waarvoor u de aanvraag heeft ingediend zijn terug te vinden in het aangereikte natuuronderzoek, en van niet alle aangevraagde vogelsoorten is aangegeven in hoeverre er sprake is van mortaliteit door het draaien van de wieken van de windmolens. De afstand tussen de grond en de roterende wieken is globaal gezien 90 meter. Het lijkt ons toe dat er in de aanvraag soorten genoemd zijn die nooit deze vlieghoogte bereiken en dus niet gedood gaan worden door het gebruik van deze windmolens. Wij verzoeken u aan te geven in hoeverre de aangevraagde vogelsoorten de vlieghoogte bereiken, zodanig dat ze in botsing kunnen komen met de draaiende wieken van de windmolens. Voor vogels die niet in aanraking komen door de wieken, vanwege de

vlieghoogte verzoeken wij u deze soorten uit de aanvraag te halen en de aanvraag voor deze soorten in te trekken.

Reactie:

Alle soorten met gebiedsbinding (lokale broed- of niet-broedvogels; tabel 12.1 in natuurtoets) worden reeds besproken in de natuurtoets. Voor individuele soorten is hierbij een verwachte mortaliteit gegeven. Voor soorten zonder gebiedsbinding (tabel 12.2 in natuurtoets) geldt dat dit met name vogelsoorten zijn die voornamelijk tijdens de seizoenstrek als slachtoffer worden voorzien. Voor deze soorten geldt dat het om veel verschillende vogelsoorten die een vergelijkbaar gedrag en aanvaringsrisico vertonen in relatie tot het geplande windpark. Detailinformatie over individuele vogelsoorten is niet of nauwelijks voorhanden en biedt geen meerwaarde met betrekking tot de ontheffingsaanvraag. Daarom is er voor gekozen om deze vogelsoorten als 'groep' in de natuurtoets te beschouwen; wel is per individuele vogelsoort een verwachte mortaliteit gegeven.

U vraagt of alle in de ontheffingsaanvraag opgenomen vogelsoorten wel in aanvaring komen met de rotor van de geplande windturbines omdat de tiplaaagte 90 meter bedraagt. In de natuurtoets is *worst case* getoetst met een minimale ashoogte van 140 m en een maximale rotordiameter van 180 m. Dit geeft een minimale tiplaaagte van 50 meter. De lijst met vogels zonder gebiedsbinding (tabel 12.2 in natuurtoets) betreffen vogelsoorten die voornamelijk tijdens de seizoenstrek als slachtoffer worden voorzien. Seizoenstrek vindt plaats in een brede range aan hoogtes, van enkele meters boven het maaiveld tot enkele kilometers hoogte¹². Het is daarbij goed mogelijk dat seizoenstrek regelmatig plaatsvindt op rotorhoogte. Voor soorten met gebiedsbinding (lokale broed- of niet-broedvogels; tabel 12.1 in natuurtoets) wordt voor een beperkt aantal vogelsoorten sterfte verwacht. Van deze soorten wordt verwacht dat regelmatig vliegbewegingen in en nabij het windpark plaatsvinden, bijvoorbeeld tussen foerageergebieden en slaappleatsen. Hoewel een groot deel van de vliegbewegingen beneden de rotorhoogte zal plaatsvinden, kan een deel van de vogels ook op rotorhoogte vliegen en mogelijk in aanvaring komen³.

De lijst met vogelsoorten opgenomen in het Activiteitenplan is niet aangepast in de hernieuwde versie van het Activiteitenplan.

2. Werkzaamheden

Verzoek Provincie Utrecht:

In het activiteitenplan staat niet duidelijk aangegeven welke werkzaamheden precies zullen worden uitgevoerd om het windpark te realiseren. Tevens wordt aangegeven dat er nog geen definitieve layout is voor de benodigde werkzaamheden. Graag ontvangen wij precies voor welke werkzaamheden er ontheffing wordt

¹ 5.1.2e, 2020a. Analyse nachtelijke vogeltrek met behulp van 3D-vogelradar: Showcase Eemshaven. Resultaten najaar 2018 en voorjaar 2019. Rapport 19-176. Bureau Waardenburg, Culemborg.

² 5.1.2e, 5.1.2e, 5.1.2e & 5.1.2e, 2020. Prediction and measurements of high intensity bird migration using meteorological radar data in Eemshaven windpark. Instituut voor Biodiversiteit en Ecosysteem Dynamica, Universiteit van Amsterdam

³ 5.1.2e, 5.1.2e & 5.1.2e, 2020. Natuuronderzoek energielandschap

Rijnsburg en Reijerscop. Resultaten veldonderzoek 2019 naar vleermuizen, grote modderkruiper, waterspitsmuis, platte schijfhoren en vogels. Bureau Waardenburg Rapportnr. 19-226 Bureau Waardenburg, Culemborg.

aangevraagd met de plek hiervan aangegeven op een kaart van het plangebied. Indien dit nodig is dient u ook voor aanvullende soorten ontheffing aan te vragen en het activiteitenplan hierop aan te vullen.

Reactie:

De uit te voeren werkzaamheden zijn nader toegelicht in de hernieuwde versie van het Activiteitenplan. Tevens is de locatie hiervan op kaart weergegeven. Hierbij is ook aangegeven voor welke werkzaamheden de ontheffing wordt aangevraagd.

3. Nader onderzoek

Verzoek Provincie Utrecht:

Op blz. 73 van het nader onderzoek staat een schatting van de vermijding van lokale broedvogels door de aanleg en het gebruik van het plangebied als windpark en zonnenveld. Er wordt geen berekening gemaakt voor alleen het windpark. Er wordt gesteld dat het totale gebied waar de vogels aanwezig zijn 1.100 ha is en dat het zoekgebied in totaal 430 ha is. U stelt daarbij dat geen precieze voorspelling te maken valt hoeveel vogels niet meer in het plangebied tot broeden kunnen komen. Vervolgens wordt gesteld dat voor veel vogelsoorten het verlies aan leefgebied beperkt is, nl. 10-20%. Dit blijkt echter niet uit tabel 11.3. Wij verzoeken u deze aanname te concretiseren. Op welke grond constateert u dat voor veel vogels geldt dat het leefgebied slechts afneemt met 10-20%? Daarnaast verzoeken wij u een inschatting te maken voor welke vogelsoorten de vermijding vermoedelijk groter is dan 20%.

Reactie:

In de geactualiseerde versie van de natuurtoets is een gedetailleerde berekening opgenomen van het verlies van leefgebied van lokale broedvogels als gevolg van de aanleg en het gebruik van het windpark.

4. Nader onderzoek

Verzoek Provincie Utrecht:

Indien er sprake is van verstoring van wezenlijke aard en/of afname van leefgebied van beschermde soorten, verzoeken wij u uw aanvraag uit te breiden met de relevante verbodsartikelen. Verder verzoeken wij u in dat geval aan te geven hoe u dit te verdwijnen leefgebied gaat compenseren.

Reactie:

In de geactualiseerde versie van het activiteitenplan zijn de relevante verbodsartikelen voor verstoring en/of afname leefgebied van beschermde soorten aangevuld. Daarnaast is de benodigde compensatie voor weidevogels nader toegelicht.

5. Nader onderzoek

Verzoek Provincie Utrecht:

U geeft aan dat voor niet-broedvogels het mogelijk is om in de directe omgeving van het plangebied alternatieve foerageer- en rustplekken te benutten. Gezien het feit dat dit weliswaar een tijdelijke, maar toch een wezenlijke afname van rust- en foerageergebied is, en dat deze rustperiode voor de vogels seizoensgebonden is, verzoeken wij u een inschatting te geven hoe lang deze tijdelijke verstoring zal gaan plaatsvinden, en in welke periode(s) van het jaar de werkzaamheden zullen worden uitgevoerd.

Reactie:

De geplande windturbines leiden tot een beperkt verlies van foerageergebied van watervogels. Ten opzichte van het beschikbare areaal agrarisch gebied in de ruime omgeving van het plangebied gaat het hier om een beperkte en tijdelijke verstoring van het totale areaal aan beschikbaar potentieel foerageergebied in de ruime omgeving. De specifieke bouwperiode kan in dit stadium nog niet aangegeven worden, aangezien dit afhankelijk is van verschillende factoren. Wel wordt er gestreefd om zoveel mogelijk te werken buiten kwetsbare perioden.

Wel kunnen ganzen en andere watervogels bij verstoring eenvoudig uitwijken naar andere delen nabij het plangebied en zodoende alternatieve foerageer- en rustgebieden benutten. Vogels zullen het plangebied en de directe omgeving hooguit tijdelijk verlaten, zodat er geen sprake is van maatgevende verstoring. Op basis van het voorgaande wordt geconcludeerd dat negatieve effecten op rustende of foeragerende niet-broedvogels als gevolg van de tijdelijke verstoring tijdens de aanlegfase zijn uitgesloten.

De verwachte duur van de werkzaamheden betreft voor de verschillende onderdelen:

Voorbereiding aanlegfase

- Voorbelasting van de bouwwegen en kraanopstelplaatsen: duur ca. 6 tot 9 maanden

Aanlegfase

Onderstaande werkzaamheden voor de aanleg van de windturbines en de aanleg van de parkinfrastructuur kunnen gelijktijdig worden uitgevoerd.

- Aanleg van de toegangswegen: duur ca. 1 tot 2 maanden
- Kraanopstelplaatsen: duur ca. 6 weken
- Fundament aanleggen: duur ca. 3 tot 4 maanden met een droogtijd van ca. 4 tot 6 weken
- Opbouw per windturbine: duur ca. 2 weken
- Bekabeling: duur ca. 2-3 maanden

6. Nader onderzoek

Verzoek Provincie Utrecht:

Op blz. 76 van het natuuronderzoek geeft u aan dat er geen bomen gekapt gaan worden waardoor het vernietigen van jaarrond beschermde nesten is uitgesloten. Vervolgens geeft u in dezelfde alinea aan dat, indien het niet mogelijk is buiten het broedseizoen te werken, het plangebied voor aanvang van het broedseizoen ongeschikt te maken. Hoewel wij ervan uit gaan dat bij dat op voorhand ongeschikt maken niet alsnog bomen gekapt gaan worden waar mogelijk een jaarrond beschermd nest aanwezig is, willen wij u verzoeken dit duidelijker te formuleren.

Reactie:

Het klopt dat het uitgangspunt is dat geen bomen worden gekapt. Het kappen van bomen zonder vooraf nader ecologisch onderzoek te verrichten kan mogelijk leiden tot het overtreden van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Dit is expliciet opgenomen in de geactualiseerde versie van de natuurtoets.

7. Nader onderzoek

Verzoek Provincie Utrecht:

Op blz. 43 van het natuuronderzoek wordt aangegeven dat windmolens het effect op vogels hebben dat vogels deze ruimte gaan vermijden. Zowel broedende als rustende vogels gaan de windmolens vermijden. Hierdoor zijn er weliswaar minder slachtoffers, maar dat houdt wel een afname in van het foerageergebied en van de rustplekken. Wij verzoeken u aan te geven in hoeverre hier sprake is van verstoring van wezenlijke aard en van afname van essentieel leefgebied, en in hoeverre hiervoor wordt gecompenseerd?

Reactie:

In paragraaf 11.3 van de geactualiseerde versie van de natuurtoets is de vermijding van vogels beschreven. Alleen van broedvogels van grutto en velduil kan niet worden uitgesloten dat de vermijding leidt tot verkleining van de (regionale) broedpopulatie. In dit geval is de verstoring dus van wezenlijke aard en leidt tot afname van essentieel leefgebied en is voor deze soorten compensatie van leefgebied benodigd. Voor andere soorten is geen sprake van verstoring / afname van essentieel leefgebied.

8. Nader onderzoek

Verzoek Provincie Utrecht:

In het plangebied komen de Rode Lijst soorten grutto en velduil voor. Voor de lokale broedvogel grutto geldt dat het broedterritorium ca. 400 ha is en voor de velduil is dit één broedlocatie. Realisatie van het initiatief leidt tot een verkleining van leefgebied (broedlocaties en/of foerageergebied). Het verlies van leefgebied (door ruimtebeslag en verstoring) van de weidevogels grutto en velduil kan leiden tot een aantasting van de gunstige staat van instandhouding van deze soorten. Het is afhankelijk van het belang van het gebied voor de soort en de maatregelen die getroffen worden (mitigerende of compenserende maatregelen) of er wel of niet een ontheffing voor de soorten nodig is. Wij verzoeken u de aanvraag hierop aan te vullen zodat duidelijk is wat hier aan de orde is.

Reactie:

Het belang van het gebied voor de soort en de compenseren maatregelen die getroffen worden voor weidevogels grutto en velduil zijn nader toegelicht in de hernieuwde versie van het Activiteitenplan.

9. Nader onderzoek

Verzoek Provincie Utrecht:

Verder verzoeken wij u aan te geven waarom voor de velduil, steenuil, bosuil, ransuil en havik geen ontheffing wordt aangevraagd voor het doden van deze soorten, terwijl er in het plangebied wel (jaarrond beschermde) nesten aanwezig zijn, of recent zijn geweest.

Reactie:

Voor genoemde uilensoorten geldt dat in het algemeen laag (beneden de rotorhoogte) gevlogen wordt. Het risico op aanvaring is daarmee nihil. Dit wordt ook bevestigd door het feit dat binnen Europa deze soorten nauwelijks als

aanvaringsslachtoffer gevonden worden onder windturbines⁴. Voor de havik geldt eveneens dat deze soort (ondanks het wijdverspreide voorkomen in Europa) nauwelijks wordt gevonden als aanvaringsslachtoffer¹. Het gaat bovendien om een enkel broedpaar in de omgeving van het plangebied. De kans op aanvaring (en daarmee jaarlijkse aanvaringsslachtoffers) is daarom als nihil ingeschat en zijn deze soorten niet in de ontheffingsaanvraag Wet natuurbescherming opgenomen.

10. Alternatievenafweging

Verzoek Provincie Utrecht:

In de alternatievenafweging zijn de vleermuizen niet meegenomen in het onderdeel van 'planning'. Ik wil u vragen de alternatievenafweging hierop aan te vullen.

Reactie:

In de directe omgeving van het Windpark Rijnenburg & Reijerscop zijn verder geen verblijfplaatsen, vliegroutes en essentieel foerageergebied van vleermuizen aanwezig. Er is daarom geen sprake van overtredingen van verbodsbepalingen. Een alternatieve planning voor vleermuizen is derhalve niet noodzakelijk. Dit is toegevoegd in de geactualiseerde versie van het activiteitenplan.

11. Effectenbeoordeling

Verzoek Provincie Utrecht:

In het rapport Natuurtoets Energielandschap Rijnenburg, Utrecht wordt aangegeven dat voor het bepalen van het jaarlijks sterftecijfer van vogels onder andere uitgegaan wordt van de website van BTO (Natuurtoets Energiepark Rijnenburg, blz 42) en andere Europese bronnen. De website van BTO geeft gegevens over de gemiddelde sterftecijfers in het Verenigd Koninkrijk, en voor Europa, maar voor zover wij kunnen beoordelen, niet specifiek over de Nederlandse situatie.

Vervolgens wordt er op blz. 114 (Natuurtoets Energiepark Rijnenburg) gesteld dat het aantal slachtoffers wordt gevormd door de jaarlijkse seizoenstrek in voorjaar en najaar en dat in Nederland met name over kustlocaties een belangrijk deel van de seizoenstrek in het najaar op rotorhoogte passeert. Dit zou kunnen inhouden dat het Europees gemiddelde van de sterftecijfers die door BTO worden aangegeven, wellicht lager zou kunnen liggen dan sterftecijfers voor de Nederlandse situatie.

Wij verzoeken u aan te geven in hoeverre de gegevens van BTO en andere in het rapport genoemde Europese bronnen een betrouwbaar beeld geven van de sterfte van trekvogels in Nederland en specifiek van de bruikbaarheid van deze cijfers voor de Nederlandse situatie als kustland waar gemiddeld meer vogeltrek is dan in veel andere Europese landen?

Reactie:

Voor informatie over de jaarlijkse sterfte per soort wordt gebruik gemaakt van de website van de BTO⁵. De database van BTO geeft het meeste recente en best beschikbare overzicht van sterftecijfers van vogelsoorten. Deze getallen heeft de BTO ontleend aan wetenschappelijk onderzoek in binnen- en buitenland. In veel

⁴ 5.1.2e [redacted], 2021. Informationen über Einflüsse der Windenergie-nutzung auf Vögel. Stand 7. Januar 2020, Aktualisierungen außer Fundzahlen hervorgehoben. Landesamt für Umwelt Brandenburg. Staatliche Vogelschutzwarte, Buckow.

⁵ <http://www.bto.org/about-birds/birdfacts>

gevallen zijn sterftcijfers van populaties specifiek uit Nederland niet beschikbaar en is buitenlands onderzoek de enige beschikbare informatiebron. In veel gevallen heeft het onderzoek betrekking op dezelfde *flyway* populatie waardoor dergelijke sterftcijfers voor een internationale populatie worden bepaald. Dit geldt zeker voor de soorten die gedurende de seizoenstrek als slachtoffer kunnen vallen. In de berekeningen wordt de sterfte van adulte vogels gebruikt, omdat hier meer over bekend is en omdat deze sterfte lager is dan die van juveniele vogels. Hierdoor valt de 1%-mortaliteitsnorm lager uit waardoor met zekerheid een worst-case-scenario wordt getoetst. Daarbij geldt dat de 1%-mortaliteitsnorm een grove eerste zeef is (zie beantwoording onder vraag 12).

12. Effectenbeoordeling

Verzoek Provincie Utrecht:

In de aanvraag wordt uitgegaan van de 1%-mortaliteitsnorm als het gaat om bepaling van het effect van het gebruik van de windmolens op de gunstige staat van instandhouding van de soorten. Ik wil u vragen te onderbouwen waarom deze methode gebruikt is en waarom dit de beste en meest effectieve manier is om het effect op de gunstige staat van instandhouding van de soorten te bepalen.

Reactie:

Voor alle soorten (en alle betrokken populaties per soort) is het effect van de voorzienbare sterfte op de gunstige staat van instandhouding (GSI) van de betrokken populatie getoetst. Hiervoor is gebruik gemaakt van de 1%-mortaliteitsnorm, wat gelijk staat aan 1% van de jaarlijkse sterfte van de betrokken populatie. Deze 1%-mortaliteitsnorm wordt toegepast als een eerste 'grove zeef' (Steunpunt Natura 2000⁶). Wanneer de voorziene sterfte onder deze 1%-mortaliteitsnorm blijft kan een effect op de GSI van de betrokken populatie met zekerheid uitgesloten worden. De ABRS acht dit een acceptabele werkwijze⁷. Wanneer de voorziene sterfte de 1%-mortaliteitsnorm overschrijdt is er niet per definitie sprake van een effect op de GSI van de betrokken populatie, maar dient het effect wel nader beschouwd te worden. Er zijn op dit moment geen andere, bruikbare mortaliteitsnormen beschikbaar die bovendien ook juridisch geaccepteerd zijn. De gehanteerde 1%-mortaliteitsnorm wordt met nadruk gebruikt als eerste 'grove zeef' en is in die zin een *worst case* benadering.

13. Effectenbeoordeling

Verzoek Provincie Utrecht:

Op blz. 59 vermeldt u dat de rosse vleermuis opvallend veel is waargenomen in de polder Rijerskop. Uit tabel 7.1 op blz. 61 blijkt dat juist voor de rosse vleermuis het tijdsaandeel binnen rotorbereik het grootst is. Vervolgens constateert u op blz. 92 dat veel vleermuizen uit Noordoost Europa in Nederland overwinteren, en dat voor Duitse windparken geldt dat de herkomst van de slachtoffers onder rosse vleermuis niet lokaal is, bijna een derde van deze slachtoffers is van Noordoost Europese afkomst. U constateert vervolgens dat, rekening houdend met het percentage Noord-oost Europese rosse vleermuizen, de sterfte van uitsluitend de Nederlandse rosse vleermuizen <1 slachtoffer per jaar is. Wij verzoeken u aan te geven wat de

⁶ https://www.commissiener.nl/docs/mer/diversen/leidraad_bepaling_significantie27052010.pdf

⁷ Zie o.a. uitspraken ABRS van 1 april 2009 in zaaknr. 200801465/1/R2, van 29 december 2010 in zaaknr. 200908100/1, van 8 februari 2012 in zaaknr. 201100875/1/R2 en van 11 juli 2018 in zaaknr. 201608248/1/R6.

verwachte sterfte van de rosse vleermuis is, inclusief de Noordoost Europese rosse vleermuizen. Wij verzoeken u tevens aan te geven waarom het niet van belang is de Noordoost Europese rosse vleermuizen mee te nemen in de 1%-mortaliteitsnorm.

Reactie:

Met het lokale voorkomen van de rosse vleermuis is expliciet rekening gehouden in de soortensamenstelling van de verwachte slachtoffers van de windturbines van Energiepark Rijnenburg.

In de bepaling van de sterfte van de rosse vleermuis is rekening gehouden met de gedeeltelijke buitenlandse herkomst van de voorziene slachtoffers. Het maakt echter voor het voorziene aantal jaarlijkse slachtoffers (<1 exemplaar voor het gehele windpark) van de rosse vleermuis geen verschil of hier wel of geen rekening mee gehouden wordt. Ook wanneer de voorziene sterfte van de rosse vleermuis volledig toegerekend wordt aan de Nederlandse populatie, is de verwachte jaarlijkse sterfte <1 exemplaar. In cumulatie met andere plannen en projecten (H14 in natuurtoets) bedraagt deze sterfte overigens meer dan de 1%-mortaliteitsnorm en is daarom een stilstandvoorziening voor de rosse vleermuis nodig om de sterfte te reduceren tot beneden de genoemde de 1%-mortaliteitsnorm.

14. Effectenbeoordeling

Verzoek Provincie Utrecht:

In het kader van de vorige vraag, verzoeken wij u de cumulatieve effecten van de rosse vleermuis te heroverwegen, en daarbij eveneens de overwinterende rosse vleermuizen uit Noordoost Europa mee te nemen in de berekeningen.

Reactie:

Zie beantwoording vraag 13.

15. Maatregelen

Verzoek Provincie Utrecht:

U stelt als maatregel een stilstandvoorziening voor tijdens het broedseizoen. Wij verzoeken u aan te geven wat volgens u wordt gerekend tot het broedseizoen? Er wordt aangevraagd voor 75 vogelsoorten, met allen een verschillend broedseizoen (zie natuurkalender voor vogels). Voor welke vogels en hun bijbehorend broedseizoen wordt de stilstandvoorziening gerealiseerd?

Reactie:

De in de ontheffingsaanvraag opgenomen stilstandvoorziening is specifiek gericht op de grutto. In H12 in de natuurtoets zijn de volgende regels opgenomen ten aanzien van de stilstandvoorziening:

- Turbine 2 en 3 dienen uitgerust te worden met een stilstandvoorziening.
- De stilstandvoorziening dient in werking te zijn gedurende de periode in het jaar dat veel baltsvluchten en andere risicovolle vluchten van de grutto op rotorhoogte plaatsvinden. Rekening houdend met variatie tussen broedseizoenen bedraagt deze periode tussen half maart en half mei.
- De stilstandvoorziening dient gedurende de daglichtperiode (tussen zonsopkomst en zonsondergang) in werking te zijn.

Een nadere onderbouwing van de regels is opgenomen in H12 van de natuurtoets. De stilstandvoorziening heeft alleen betrekking op de grutto. Voor andere soorten (broed)vogels die in de ontheffingsaanvraag Wnb zijn opgenomen geldt dat geen

mitigerende maatregelen zijn opgenomen om sterfte te reduceren, omdat de sterfte zonder maatregelen geen gevolgen heeft voor de gunstige staat van instandhouding.

16. Maatregelen

Verzoek Provincie Utrecht:

In het activiteitenplan is tevens sprake van een 'slim' detectiesysteem. Wij verzoeken u aan te geven van welk systeem u daarbij gebruik gaat maken, en (met onderbouwende rapportages) welke successen daarmee bereikt zijn.

Reactie:

Er zijn op dit moment diverse systemen op de markt die in staat zijn vogels te detecteren en gelijktijdig turbines te kunnen stilzetten om aanvaringen van vogels te voorkomen. Deze systemen maken gebruik van verschillende technieken. Voor de meeste systemen gaat dat om cameradetectie, radardetectie of een combinatie van beide technieken. In een recente review van dergelijke systemen wordt aangegeven dat voor sommige systemen de detectie van specifieke vogelsoorten >90% bedraagt⁸. De ontwikkeling en vraag van dergelijke systemen is in recente jaren sterk toegenomen en ligt in de lijn der verwachting dat deze systemen komende jaren verder verbeterd worden.

17. Maatregelen

Verzoek Provincie Utrecht:

Uit onderzoek is gebleken dat het zwart verven van een wiek van de windmolens voor minder aanvaringsslachtoffers zou zorgen. Ik wil u vragen deze mitigerende maatregel op te nemen in de aanvraag en de effectenbepaling van de soorten hierop aan te passen.

Reactie:

Er is op dit moment één onderzoek uit Noorwegen beschikbaar⁹. Hierbij werd voornamelijk een reductie vastgesteld van zeearenden en in mindere mate ook van andere vogelsoorten.

We weten niet of een dergelijke maatregel in het Nederlandse landschap en soortenspectrum ook goed werkt. Om deze reden wordt door de provincie Groningen en RWE op dit moment in de Eemshaven (Groningen) een grootschalig onderzoek uitgevoerd naar de effectiviteit van zwarte wieken op windturbines op de reductie van vogelsterfte. Het onderzoek loopt tot eind 2024 en resultaten zijn voorlopig niet beschikbaar. De nu opgenomen maatregelen in de ontheffingsaanvraag Wnb zorgen ervoor dat de voorziene sterfte van betrokken vogelsoorten geen gevolgen heeft voor de staat van instandhouding. Het is daarom ons inziens niet nodig om extra maatregelen te treffen waarvan bovendien de effectiviteit nog niet zeker is.

⁸ <https://tethys.pnnl.gov/publications/review-seabird-monitoring-technologies-offshore-wind-farms>

⁹ <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/ece3.6592>

Bosch & Van Rijn
Franz-Lisztplantsoen 220
3533 JG Utrecht

Tel: 5.1.2e
Mail: info@boschenvanrijn.nl
Web: www.boschenvanrijn.nl

© Bosch & Van Rijn 2022

Behoudens hetgeen met de opdrachtgever is overeengekomen, mag in dit rapport vervatte informatie niet aan derden worden bekendgemaakt. Bosch & Van Rijn BV is niet aansprakelijk voor schade door het gebruik van deze informatie.

Bosch & van Rijn
experts in duurzame energie

Titel Notitie aanvullende gegevens II - aanvraag soortenbescherming
Provincie Utrecht – Windturbines Rijnenburg en Reijerscop

Datum 14-03-2023

Zaaknr: Z2022-00000282

Auteur 5.1.2e (Bosch & van Rijn)
5.1.2e (Waardenburg Ecology)

Aanleiding

Op 28 juli 2022 is een ontheffingsverzoek ingediend ten behoeve van een windpark binnen de polders Rijnenburg en Reijerscop, direct ten zuidwesten van verkeersknooppunt Oudenrijn. Het plan voorziet in de realisatie van een windpark bestaande uit vier windturbines met toebehoren. Het betreft een aanvraag voor een ontheffing Wet natuurbescherming (Wnb) zoals bedoeld in artikel 3.3 lid 1 en artikel 3.8 lid 1 van de Wet natuurbescherming.

Op 21 november 2022 heeft provincie Utrecht een verzoek tot aanvullingen per mail/brief verzonden. In dit verzoek staat beschreven dat enkele gegevens ontbreken om de aanvraag goed te kunnen beoordelen. De aanvullende gegevens zijn op 9 februari 2023 toegezonden aan provincie. Op 1 maart 2023 is een tweede verzoek tot aanvullingen per mail/brief verzonden.

In voorliggende notitie wordt een reactie gegeven op het tweede verzoek tot aanvullingen van de provincie Utrecht (dd. 1 maart 2023). N.a.v. het verzoek tot aanvulling en de voorliggende reactie hierop is tevens een hernieuwde versie van het Activiteitenplan (versie 3) opgesteld.

Beantwoording verzoek om aanvullingen

Aangevraagde soorten/verbodsbepalingen/periode

1. Verzoek Provincie Utrecht:

In de aanvraag wordt de ontheffingsperiode aangegeven van 31 december 2022 tot en met 31 december 2052. Aangezien deze planning niet meer kan worden aangehouden wil ik u vragen een nieuwe ontheffingsperiode aan te geven indien van toepassing.

Reactie:

De verwachting is dat de bouwwerkzaamheden medio 2026/2027 plaatsvinden en oplevering van de windturbines plaatsvindt medio 2027/2028. De ontheffing wordt aangevraagd voor de aanlegfase en de duur van de exploitatiefase van de windturbines. De exploitatiefase bedraagt naar verwachting 25 jaar, maar is op voorhand (vanwege technologische ontwikkelingen) niet bekend. Om die reden wordt de ontheffingsperiode zekerheidshalve aangevraagd tot 31-12-2058.

2. Verzoek Provincie Utrecht:

In het activiteitenplan staat aangegeven voor welke verbodsbepalingen en welke soorten er ontheffing aangevraagd wordt. Voor de volgende soorten lijkt niet voor de juiste verbodsbepalingen te zijn aangevraagd:

a. Grutto. Voor deze soort is alleen ontheffing aangevraagd voor het doden van vogels. Zoals u zelf al stelt in antwoord op vraag 7 van de aanvullende gegevens: "Alleen van broedvogels van grutto en velduil kan niet worden uitgesloten dat de vermijding leidt tot verkleining van de (regionale) broedpopulatie. In dit geval is de verstoring dus van wezenlijke aard en leidt tot afname van essentieel leefgebied en is voor deze soorten compensatie van leefgebied benodigd." Hier zou dus ook sprake zijn van overtreding van deze genoemde verbodsbepalingen (3.1, lid 2 en 4).

Reactie:

In de aangepaste versie van het Activiteitenplan wordt, naast ontheffing voor artikel 3.1 lid 1, voor de grutto ook ontheffing aangevraagd voor artikelen 3.1 lid 4 en 5. De aanpassing heeft niet geleid tot een aanvraag tot ontheffing voor artikel 3.1 lid 2 aangezien dit lid betrekking heeft op het broedseizoen. De windturbines worden buiten het broedseizoen gerealiseerd (of preventieve maatregelen worden genomen om verstoring van nesten/rustplaatsen te voorkomen), waardoor er geen overtreding van de onder lid 2 genoemde verbodsbepaling optreedt.

b. Velduil. Voor deze soort wordt geen ontheffing aangevraagd terwijl u wel het bovenstaande stelt qua negatief effect op de soort. Ook het doden van exemplaren is niet uit te sluiten aangezien de soort tijdens de balts hoog vliegt en dan dus in aanvaring kan komen met de windturbines.

Reactie:

In de aangepaste versie van het Activiteitenplan is voor de velduil ook ontheffing aangevraagd voor artikelen 3.1 lid 4 en 5. Voor artikel 3.1 lid 1 (doden van vogels) wordt geen ontheffing aangevraagd, aangezien er binnen het projectgebied hooguit één paartje zit. De kans op aanvaring is heel beperkt. De velduil wordt bovendien in Europa zelden als aanvaringsslachtoffer gevonden. De enkele slachtoffers die in Duitsland zijn gevonden, zijn allen buiten het broedseizoen¹. Er zijn uit Europa geen gevallen bekend van velduilen die in de broedperiode slachtoffer zijn geworden van een aanvaring met een windturbine. Daarom worden geen aanvaringsslachtoffers van velduil verwacht.

c. Heikikker en rugstreepad. Voor deze soorten wordt niet voor het verstoren aangevraagd terwijl dat wel aan de orde lijkt bij de werkzaamheden tijdens de aanlegfase.

Reactie:

In de aangepaste versie van het Activiteitenplan is voor de heikikker en rugstreepad ook ontheffing aangevraagd voor artikel 3.5 lid 2.

In antwoord op deze brief kan alsnog voor de juiste verbodsbepalingen en soorten een ontheffing worden aangevraagd.

¹ 5.1.2e [redacted], 2022. Informationen über Einflüsse der Windenergienutzung auf Vögel. Stand vom: 17. Juni 2022. Landesamt für Umwelt Brandenburg, Nennhausen.
Pagina 2 van 10

Reactie:

Middels voorliggende notitie en aanpassing van het Activiteitenplan worden voor de juiste verbodsbepalingen en soorten een ontheffing worden aangevraagd.

Alternatievenafweging

1. Verzoek Provincie Utrecht:

In het activiteitenplan en ook in antwoord op vraag 15 van de brief om aanvullende gegevens geeft u aan dat er slechts een stilstandvoorziening zal gelden voor turbine 2 en 3.

a. In de redentie hierover staat aangegeven dat dit te maken heeft met het nabij liggende broedgebied van de grutto, maar kan een aanvaring door de soort met een andere windmolen uitgesloten worden, rekening houdend met de mortaliteitsnorm die niet overschreden mag worden? Indien dit niet uitgesloten kan worden moeten de maatregelen hierop aangepast worden.

Reactie:

Op basis van verspreiding van de grutto binnen het onderzoeksgebied en kennis van het gedrag van vogels kan een aanvaring van de grutto met windturbines 1 en 4 worden uitgesloten.

b. Bovenstaande geldt ook voor de velduil. Alle slachtoffers zouden een negatief effect hebben op de staat van instandhouding van de soort. Ik wil u vragen ook voor deze soort een onderbouwde afweging te maken.

Reactie:

Binnen het projectgebied zit hooguit één paartje velduilen. De kans op aanvaringen van de windturbines met de velduil zijn derhalve zeer beperkt. Er worden geen aanvaringsslachtoffers van de velduil verwacht.

c. Voor de rosse vleermuis wordt aangegeven dat alle windmolens stilgezet worden, dit is tegenstrijdig met de uitspraak dat dit slechts zou gelden voor de turbines 2 en 3 en dat de stilstandvoorziening slechts gericht is op de grutto. Ik wil u vragen dit te verhelderen.

Reactie:

De stilstandvoorziening voor de grutto betreft een andere stilstandvoorziening dan voor de rosse vleermuis. Kortom, er worden twee verschillende stilstandvoorzieningen geplaatst op de windturbines van windpark Rijnenburg en Reijerscop:

- een stilstandvoorziening op windturbine 2 en 3 voor de grutto;
 - de stilstandvoorziening specifiek voor grutto wordt in werking gesteld gedurende de daglichtperiode (tussen zonsopkomst en zonsondergang), gedurende de periode van het jaar dat veel baltsvluchten en risicovolle vluchten op rotorhoogte plaatsvinden (tussen half maart en half mei)
 - Of een specifiekere stilstandvoorziening (met gelijkwaardige, dan wel betere bescherming van de grutt) op basis van een beperkte periode en tijd van de dag. Hiervoor wordt in Q2-Q3 nader veldonderzoek uitgevoerd.
- een stilstandvoorziening op alle windturbines voor de rosse vleermuis;
 - de stilstandvoorziening bevat vleermuisvriendelijke algoritmen, afgestemd op de gemeten vleermuisactiviteit van het windpark,

waarmee het aantal aanvaringsslachtoffers tot 80-90% omlaag kan worden gebracht.

2. Verzoek Provincie Utrecht:

In de alternatievenafweging moet gekozen worden voor alternatieven die een zo min mogelijk negatief effect hebben op de betreffende beschermde soorten, dit zou dus niet uitsluitend gericht moeten zijn op maatregelen voor soorten waarbij de 1% mortaliteitsgrens overschreden wordt (zoals wordt gedaan voor de heikikker, rugstreeppad en de platte schijfhoren). In het kader hiervan zou er bijvoorbeeld voor gekozen kunnen worden om alle windmolens stil te zetten tijdens het broedseizoen. Ik wil u vragen aan te geven waarom dit niet mogelijk of redelijk is.

Reactie:

In het kader van de alternatievenafweging kan worden geredeneerd om alle vier de windturbines tijdens het broedseizoen stil te zetten. Echter is dit uit financieel oogpunt niet realistisch, waardoor het project niet uitvoerbaar/haalbaar is. Daarnaast zou het 'extra' stilzetten van de windturbines 1 en 4 tijdens het broedseizoen niet leiden tot andere effecten voor de grutto. De gronden rondom windturbines 1 en 4 hebben namelijk geen functie voor grutto's in het broedseizoen en beide turbines liggen op grote afstand van territoria.

Onderzoek

3. Verzoek Provincie Utrecht:

Een deel van de meest recente inventarisatiemomenten is in het voorjaar van 2019 uitgevoerd. Bij de provincie Utrecht hanteren wij maximaal een periode van 3 jaar tussen het moment van indienen van de aanvraag en de uitgevoerde veldinventarisaties. Dit komt met name doordat er na bepaalde tijd geen realistische weergave meer geldt voor de daadwerkelijk aanwezige beschermde functies en soorten. Ik wil u vragen aan te geven waarom er in uw geval een andere situatie geldt waardoor de geleverde onderzoeksgegevens wel voldoende zijn om hier een volledig en realistisch beeld van te geven.

Reactie:

Voor wat betreft het deel van uitgevoerde veldonderzoek dat in het voorjaar van 2019 is uitgevoerd geldt dat deze gegevens nog steeds representatief zijn voor de huidige situatie. Op de planlocaties hebben geen veranderingen plaatsgevonden (ruimtelijke ontwikkelingen, beheer) die van wezenlijke invloed zijn op kwantiteit en kwaliteit van leefgebied van de in 2019 aangetroffen soorten. Voor specifiek de waterspitsmuis (in 2019 niet aangetroffen) geldt dat deze zowel regionaal als landelijk achteruitgaat in aantallen en verspreiding, wat de kans op nieuwvestiging in het plangebied nihil maakt. Voor weidevogels (met name grutto) geldt dat de aantallen na 2019 in de provincie Utrecht ongeveer gelijk zijn gebleven, waardoor de gegevens van 2019 nog representatief te noemen zijn.

Staat van instandhouding soorten

4. Verzoek Provincie Utrecht:

Met name voor de betrokken vleermuissoorten geldt dat de 1% mortaliteitsnorm soms bijna overschreden worden, hierbij lijkt geen ruime inschatting gehanteerd te worden. De Afdeling heeft in de Windpark Den Tol-uitspraak bepaald dat het criterium "omzichtig moet worden gehanteerd bij populaties die onder druk staan". Gelet op het voorzorgsbeginsel, zou dit dan aan de orde zijn als de mortaliteit dicht bij

de 1% ligt. Ik wil u vragen een nadere onderbouwing te geven waarom er voor deze soorten geen mitigerende maatregelen worden getroffen.

Reactie:

De stilstandvoorziening is niet expliciet benoemd als mitigerende maatregel voor andere vleermuissoorten dan rosse vleermuis, omdat ook zonder stilstandvoorziening de sterfte voor deze andere soorten onder de 1%-mortaliteitsnorm zit. De sterfte zit voor al deze andere vleermuissoorten hier dusdanig ruim voldoende onder, om te kunnen stellen dat de 1%-mortaliteitsnorm niet wordt benaderd. Bovendien geldt dat ook voor andere vleermuissoorten dan rosse vleermuis de voorgenomen stilstandvoorziening de sterfte met minimaal 80% reduceert. De sterfte komt daarom nog verder onder de 1%-mortaliteitsnorm uit.

Compensatie leef/broedgebied grutto (en velduil)

Algemeen

5. Verzoek Provincie Utrecht:

Als er sprake is van realisatie van een compensatiegebied dan moet er uit de aanvraag blijken wat er nodig is om deze compensatie te realiseren en welke locatie(s) daaraan zou(den) kunnen voldoen. Op het moment van het nemen van het besluit, moet er ook voldoende duidelijk zijn waar deze plaats zal vinden en hoe geborgd is dat het ook kan/zal worden uitgevoerd.

Reactie:

De compenserende maatregelen die getroffen worden voor weidevogels grutto en velduil zijn nader toegelicht in een compensatieplan, die een bijlage vormt bij de hernieuwde versie van het Activiteitenplan (Bijlage 1.1 bij Activiteitenplan).

6. Verzoek Provincie Utrecht:

Hoe ziet die 35 ha aan gecompenseerd gebied er over een aantal jaar uit, uitgaande van het optimaliseren van grutto (en velduil)habitat in de Lopikerwaard?

Reactie:

De compenserende maatregelen die getroffen worden voor weidevogels grutto en velduil zijn nader toegelicht in een compensatieplan, die een bijlage vormt bij de hernieuwde versie van het Activiteitenplan (Bijlage 1.1 bij Activiteitenplan). Hierin is nader ingegaan op de invulling van de 35 hectare te compenseren gebied binnen de Lopikerwaard.

Relevante specifieke vragen

7. Verzoek Provincie Utrecht:

Er is geen kaart toegevoegd van de weidevogelkerngebieden, dit is wel relevant omdat binnen die begrenzing de compensatielocaties gezocht moeten worden en niet binnen het hele werkgebied van het collectief. In de kaart moet ook de locatie van huidig beheer worden aangegeven aangezien die locaties afvallen als mogelijke compensatielocaties (die percelen worden ten slotte al beheerd). Dit alles zou moeten leiden tot een kaart met potentiële locaties en dan ook de beoogde compensatielocatie. Ik wil u vragen een dergelijke kaart toe te voegen.

Reactie:

De compenserende maatregelen die getroffen worden voor weidevogels grutto en velduil zijn nader toegelicht in een compensatieplan, die een bijlage vormt bij de hernieuwde versie van het Activiteitenplan (Bijlage 1.1 bij Activiteitenplan). Hierin

is een kaart gevoegd van de weidevogelkerngebieden (uitgaande van vastgestelde kaart uit Natuurbeheerplan 2023-2028). Daarnaast is op de kaart weergegeven waar huidig (weidevogel)beheer reeds wordt toegepast.

NB. Het Collectief Lopikerwaard heeft meegegeven dat het onwenselijk is om voor de compenserende maatregelen enkel de gronden binnen weidevogelkerngebied én zonder huidig beheer te overwegen. Dit vanwege de aanzienlijke grootte van het te compenseren gebied. In hoofdzaak wordt gericht op de nieuwe gebieden/percelen binnen het weidevogelkerngebied (dus gronden waar nog geen beheer wordt toegepast), maar wanneer dit niet haalbaar wordt geacht, worden ook gebieden met licht beheer betrokken (binnen het weidevogelkerngebied). Hierdoor ontstaat een volgordelijkheid bij de keuze tot geschikte gebieden. Dit is eveneens toegelicht in het compensatieplan.

8. Verzoek Provincie Utrecht:

Er mist een algemene uitleg van het weidevogelbeheer in de provincie Utrecht, hoe het nu werkt met kerngebieden en het ANLb. Hieruit moet ook een uitleg volgen waarom de beoogde compensatie hierbij aansluit en op die manier voldoende compenseert voor het verloren weidevogelhabitat. Ik wil u vragen dit alsnog toe te voegen.

Reactie:

De compenserende maatregelen die getroffen worden voor weidevogels grutto en velduil zijn nader toegelicht in een compensatieplan, die een bijlage vormt bij de hernieuwde versie van het Activiteitenplan (Bijlage 1.1 bij Activiteitenplan). Hierin is een algemene uitleg van het weidevogelbeheer in de provincie Utrecht, de weidevogelkerngebieden en het ANLb toegevoegd. Daarna is toelichting gegeven waarom de beoogde compensatie en de manier waarop voldoet aan het beleid en voldoende compenseert voor het verloren weidevogelhabitat.

9. Verzoek Provincie Utrecht:

U geeft aan dat de verstoring voor de weidevogels voornamelijk plaatsvindt tijdens de exploitatiefase van de windturbines. Ik wil u vragen aan te geven waarom dit niet tijdens de aanlegfase geldt.

Reactie:

De compenserende maatregelen die getroffen worden voor weidevogels grutto en velduil zijn nader toegelicht in een compensatieplan, die een bijlage vormt bij de hernieuwde versie van het Activiteitenplan (Bijlage 1.1 bij Activiteitenplan). Hierin staat opgenomen dat de compensatiemaatregelen voor weidevogels gereed zullen zijn voorafgaand aan de bouwwerkzaamheden van de windturbines (verwachting medio 2026/2027). Op deze manier worden eventuele verstoringen tijdens de aanlegfase voorafgaand aan het plaatsvinden van de verstoring gecompenseerd.

10. Verzoek Provincie Utrecht:

In het activiteitenplan wordt aangegeven dat het compensatiegebied wordt gerealiseerd na realisatie van het windpark, medio 2027/2028. De compensatie moet echter worden gerealiseerd voorafgaand aan de werkzaamheden met een negatief effect. Ik wil u vragen het rapport hierop aan te passen en de planning hierop aan te passen.

Reactie:

Zie reactie punt 9.

11. Verzoek Provincie Utrecht:

In het activiteitenplan wordt aangegeven dat afstemming over de beheermaatregelen vooraf met de grondeigenaren, het collectief of agrarische natuurverenigingen via een contract worden vastgelegd. Kan hiervan al een (globale) planning worden aangegeven?

Reactie:

De compenserende maatregelen die getroffen worden voor weidevogels grutto en velduil zijn nader toegelicht in een compensatieplan, die een bijlage vormt bij de hernieuwde versie van het Activiteitenplan (Bijlage 1.1 bij Activiteitenplan). Hierin is een globale planning voor de contractvorming opgenomen.

12. Verzoek Provincie Utrecht:

Op pagina 19 van het activiteitenplan wordt een verstoringsafstand van 200 meter aangegeven, wat is hier de bron van?

Reactie:

Als verstoringsafstand voor de windturbines is 200 meter vanaf de turbinemast gerekend. Dit is gebaseerd op zowel de verstoringsafstand van de grutto als de verstoringsafstand van de velduil. Voor grutto zijn aanwijzingen dat in geschikt leefgebied de verstoringsafstand maximaal 100 meter bedraagt (Steinborn et al., 2011; Steinborn & Steinmann, 2014). Voor velduil is bekend dat deze verstoringsgevoelig is, maar er is geen specifieke afstand bekend. Daarom is uitgegaan van de afstand tot recreatieve verstoring van 200 meter (K^{5.1.2e} et al., 2022). Daarnaast is gebruik gemaakt van een literatuuroverzicht van Oosterveld & Altenburg (2005)

Deze bronnen zijn toegevoegd in hernieuwde versie van het Activiteitenplan.

13. Verzoek Provincie Utrecht:

In de eerste alinea van pagina 19: "Indien een potentieel compensatiegebied niet open is, dient te worden bepaald of het haalbaar en wenselijk is om de storende elementen, zoals bomen en struiken te verwijderen." En wat als dit niet haalbaar is, valt het compensatiegebied dan af?

Reactie:

Een compensatiegebied wordt uitgezocht op geschiktheid van het gebied. Indien er veel storende elementen, zoals bomen of struiken in het gebied aanwezig zijn en het niet haalbaar en/of wenselijk is om deze elementen te verwijderen valt (een deel van) dat compensatiegebied af. Daar waar storende elementen geen invloed (meer) hebben op een gebied, kan dat deel uiteraard wel worden ingezet als compensatiegebied.

14. Verzoek Provincie Utrecht:

In de tweede alinea van pagina 19: grondwaterstand. Is het deel over de grondwaterstand afgestemd met zowel het collectief als het waterschap? Wat vinden zij van deze maatregel en hoe realistisch schatten ze dit? Het verhogen van het waterpeil is namelijk in theorie een goede maatregel, maar is in de praktijk vaak zeer gecompliceerd en onwenselijk en dit kan voor agrariërs ongewenst zijn. Er wordt voor vernatting toch vooral gekeken naar plas/drassen in Utrecht/de Lopikerwaard. Als een

hoger waterpeil bij voorbaat niet haalbaar is, dan moet deze maatregel ook niet opgenomen worden in het compensatieplan. In dat geval moet het plan hierop aangepast worden.

Reactie:

De compenserende maatregelen die getroffen worden voor weidevogels grutto en velduil zijn nader toegelicht in een compensatieplan, die een bijlage vormt bij de hernieuwde versie van het Activiteitenplan (Bijlage 1.1 bij Activiteitenplan). Hierin staat nadere uitleg over de totstandkoming van de maatregelen en de haalbaarheid van de maatregelen (in de Lopikerwaard).

15. Verzoek Provincie Utrecht:

In de derde alinea van pagina 19: Wat voor raster heb je nodig bij de aanleg van plas/dras?

Reactie:

Het raster dat noodzakelijk is bij de aanleg van plasdras betreft een vossenraster, dat bestaat uit gegalvaniseerde palen en een 'smartfence' dat grotendeels door de sloot/watergang loopt en daarbij soms over de dam loopt. In de hernieuwde versie van het compensatieplan (bijlage 1.1 bij Activiteitenplan) is een foto van een dergelijk raster ter illustratie toegevoegd.

16. Verzoek Provincie Utrecht:

In de vierde alinea op pagina 19: Het belang van de samenhang tussen de beheermaatregelen wordt niet voldoende beschreven. Mozaïekbeheer betekent dat je de juiste beheermaatregelen in samenhang met elkaar uitvoert, bijvoorbeeld plas/dras als kern, met daaromheen een schil van kruidenrijk grasland met uitgesteld maai-beheer, en extensief beweiden op deze percelen om te hoge grasgroei te voorkomen. Percelen moeten juist goed op elkaar aansluiten, niet verspreid (geïsoleerd) liggen over een groter oppervlak. Ik wil u vragen het plan hierop aan te passen.

Reactie:

De compenserende maatregelen die getroffen worden voor weidevogels grutto en velduil zijn nader toegelicht in een compensatieplan, die een bijlage vormt bij de hernieuwde versie van het Activiteitenplan (Bijlage 1.1 bij Activiteitenplan). Hierin is de samenhang tussen de beheermaatregelen binnen een aaneengesloten gebied nader toegelicht.

17. Verzoek Provincie Utrecht:

Hoe zorgt beweiding via pollenvorming voor bevordering van nestgelegenheid?

Reactie:

Beweiden zorgt ervoor dat er kleine hoogteverschillen plaatsvinden binnen het perceel, zoals pollen en trapgaten. Hier komen weidevogels graag, aangezien het de nestgelegenheid (meer pollen die kunnen dienen als nestplaats) en de voedselsituatie (aantrekken insecten) vergroot.

18. Verzoek Provincie Utrecht:

Wat voor subsidie zou er bij de provincie aangevraagd kunnen worden?

Reactie:

Het agrarisch collectief ANV Lopikerwaard kan in de provincie Utrecht subsidie aanvragen voor agrarisch natuurbeheer op basis van de subsidie Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb). Dit betreft met name een vergoeding voor de gewasderiving. De hectareprijs per beheerpakket wordt gebaseerd op de gecombineerde prijs van beheeractiviteiten die uitgevoerd worden. Een specifieke inschatting van de subsidie kan pas worden gemaakt nadat bekend is welke beheerpakketten zullen worden afgesloten. Dit kan pas definitief worden bepaald wanneer de locatie bekend is.

Naast de ANLb heeft de provincie Utrecht tussen 7 november 2022 en 30 november 2022 een subsidie Investerings agrarisch natuurbeheer (AVP) gehad. Deze subsidie voorziet erin dat collectieven ook subsidie kunnen ontvangen voor de investeringen die gedaan moeten worden om het gebied in te richten. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het realiseren van plas-dras of een vossenraster. De aanvraagperiode voor deze subsidie is inmiddels verlopen, maar middels een apart openstellingsbesluit kan de subsidie wederom opengesteld worden voor een bepaalde periode in 2023 (bron: subsidie loket website provincie Utrecht, geraadpleegd 8 maart 2023).

Bosch & Van Rijn
Franz-Lisztplantsoen 220
3533 JG Utrecht

Tel: 5.1.2e
Mail: info@boschenvanrijn.nl
Web: www.boschenvanrijn.nl

© Bosch & Van Rijn 2023

Behoudens hetgeen met de opdrachtgever is overeengekomen, mag in dit rapport vervatte informatie niet aan derden worden bekendgemaakt. Bosch & Van Rijn BV is niet aansprakelijk voor schade door het gebruik van deze informatie.

Legenda toegepaste uitzonderingsgrondslagen

In dit document zijn gegevens definitief geanonimiseerd op grond van:

Wet	Artikel	Omschrijving	Pagina's
Wet open overheid	Art. 5.1 lid 2 sub e	De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer	2, 3, 7, 12, 13, 14, 19, 22